

Uczciliśmy pamięć Apoloniusza Józefowicza i Stefana Miłkowskiego - żołnierzy AK, członków zarządu powiatowego PSL

28.7.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

28 lipca 2026 r. w Miechowie odbyły się uroczystości upamiętniające Apoloniusza Józefowicza oraz Stefana Miłkowskiego zamordowanych przez UB w sierpniu 1946 r. W wydarzeniu udział wzięł zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma.

Uroczystości rozpoczęły się od Mszy świętej odprawionej w Bazylice Grobu Bożego. Po jej zakończeniu zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr Mateusz Szpytma odsłonił tablicę upamiętniającą Apoloniusza Józefowicza i Stefana Miłkowskiego, umieszczoną na elewacji pobliskiego budynku przy ulicy Miechowity 1.

List do uczestników wydarzenia skierował Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Karol Nawrocki. Podkreślił w nim, że obowiązkiem naszego pokolenia jest wydobywanie z zapomnienia nazwisk ludzi, którym komunistyczny system próbował odebrać nie tylko życie, ale także dobre imię:

- Każde przywrócone nazwisko, każda odsłonięta tablica i każde lokalne świadectwo pamięci wzmacniają fundament polskiej tożsamości. Dlatego z uznaniem przyjmuję inicjatywę Instytutu Pamięci Narodowej, Muzeum Ziemi Miechowskiej oraz Samorządu Powiatu Miechowskiego, dzięki której miejsce tej zbrodni zostaje na trwałe wpisane w mapę narodowej pamięci. To ważny znak szacunku dla ofiar i zarazem zobowiązanie wobec przyszłych pokoleń, aby prawda o komunistycznych represjach nigdy więcej nie została zepchnięta w cień.

List odczytał doradca Prezydenta RP dr Maciej Korkuć.

Podczas uroczystości głos zabrał również zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma:

- Ci dwaj bohaterowie są wyrazem całego swojego pokolenia, które sprzeciwiło się okupantom, a później sprzeciwiło się komunistycznemu zniewoleniu. Zapłacili za to wielką cenę - cenę życia. Dzisiaj spotykamy się, aby im podziękować, aby wspomnieć ich czyny. Nasze pokolenie musi nie tylko o nich pamiętać. Powinniśmy, tak jak oni, w czasach pokoju czynić wszystko dla dobra naszej Ojczyzny, aby nigdy nie nastąpił już rok 1939, aby nigdy nie nastąpił już rok 1946.

W Muzeum Ziemi Miechowskiej odbyła się konferencja, podczas której dr Elżbieta Pietrzyk-Dąbrowska (IPN Kraków) opowiedziała o komunistycznych represjach wobec działaczy Polskiego Stronnictwa Ludowego w Miechowie w latach 1945-1947, a dr Marzena Grosicka (Delegatura IPN w Kielcach) o działaczach PSL - ofiarach morderstw politycznych w latach 1945-1949. Z kolei dr Marcin Chorążki (Fundacja im. Zofii i Jana Włodków w Krakowie) wygłosił wykład pt. *Ziemiaństwo jako ofiary „terroru nieznanych sprawców” w 1946 r.*, natomiast dr Maciej Korkuć (IPN Kraków) mówił o sekretarzu KP PPR w Miechowie Norbercie Michcie - jego karierze w służbie zbrodniczego systemu.

Współorganizatorami wydarzenia byli: Starostwo Powiatowe w Miechowie, Muzeum Ziemi Miechowskiej i Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie.

Upamiętnienie Apoloniusza Józefowicza i Stefana Miłkowskiego powstało z inicjatywy IPN i Muzeum Ziemi Miechowskiej. Zostało sfinansowane przez Instytut Pamięci Narodowej.

Apoloniusz Józefowicz (1912-1946)

Urodził się 26 marca 1912 roku w Nikolsku Ussuryjskim koło Władywostoku jako syn zesłańca politycznego Apoloniusza i Wiktorii z domu Szczepańskiej. Jego rodzice powrócili na ziemi polskie w 1923 roku, osiedlając się na Miechowszczyźnie. Apoloniusz Józefowicz junior ukończył szkołę powszechną i gimnazjum w Miechowie. Następnie podjął zawodową służbę wojskową w krakowskim 8 Pułku Ułanów. Wziął udział w wojnie 1939 roku, przechodząc szlak bojowy od Krakowa do Biłgoraja. Od końca września do listopada 1939 roku był przetrzymywany w niewoli sowieckiej, a następnie, do września 1940 roku – w niemieckiej (stalag XVII A).

Po zwolnieniu zamieszkał u rodziców w Radomiu. W mieście tym rozpoczął konspiracyjną działalność niepodległościową. Na ziemię miechowską powrócił w maju 1942 roku. Był żołnierzem Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej. W konspiracji posługiwał się pseudonimami „Czako” oraz „Strzebień”. Jesienią 1944 roku objął dowództwo kompanii w III batalionie 116 (olkuskiego) Pułku Piechoty AK. Pododdział ten obejmował rejon Wolbromia – działając na pograniczu z obwodem AK Miechów. Na przełomie lat 1944/1945 dowodził batalionem im. Stefana Okrzei wchodzącym w skład Rezerwowego Pułku Piechoty 106 Dywizji Piechoty AK.

Po roku 1945 sprawował funkcję sekretarza Zarządu Powiatowego Polskiego Stronnictwa Ludowego w Miechowie, był również członkiem tamtejszego Zarządu Powiatowego Związku Samopomocy Chłopskiej.

Stefan Miłkowski (1910-1946)

Urodził się 4 lutego 1910 roku w Parzymiechach koło Częstochowy jako syn Leona i Heleny z domu Wolf. Ukończył Wydział Rolniczy Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 30. XX wieku był prezesem Akademickiego Związku Młodej Wsi na UJ, a także współorganizatorem i prezesem Związku Młodej Wsi Ziemi Krakowskiej i Podhalańskiej.

Podczas okupacji niemieckiej działał w konspiracyjnej Chłopskiej Organizacji Wolności „Raclawice”, a następnie Polskiej Organizacji Zbrojnej. Był jednym ze współtwórców struktur POZ na terenie ziemi miechowskiej. W 1942 roku organizacja ta została scalona z Armią Krajową.

W konspiracji Stefan Miłkowski posługiwał się pseudonimem „Drzazga”. Jako kierownik mleczarni w podmiechowskich Sławicach udzielał pomocy ukrywającym się konspiratorom, wystawiał fikcyjne dowody zatrudnienia, a na terenie zakładu powielano pismo „Raclawice” (po zmianie tytułu – „Na Straży”).

Po zakończeniu działań wojennych pełnił funkcję wiceprezesa Zarządu Powiatowego Związku Samopomocy Chłopskiej w Miechowie i dyrektora tamtejszej Powiatowej Spółdzielni Rolniczej. W roku 1946 zajmował stanowisko dyrektora Odlewni Żelaza i Fabryki Maszyn Rolniczych w Charsznicy. Był także członkiem Zarządu Powiatowego Polskiego Stronnictwa Ludowego w Miechowie oraz wiceprezesem tamtejszego Zarządu Powiatowego Związku Samopomocy Chłopskiej.

Śmierć z rąk funkcjonariuszy komunistycznego UB

Nocą z 1 na 2 sierpnia 1946 roku, po zakończeniu posiedzenia Rady Nadzorczej Powiatowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Miechowie, Apoloniusz Józefowicz wraz ze Stefanem Miłkowskim zostali napadnięci przez uzbrojonych w karabiny funkcjonariuszy komunistycznej bezpieki w miejscu, w którym Rynek styka się z ulicą Miechowity. Stefan Miłkowski zginął na miejscu. Apoloniusz Józefowicz zmarł – w wyniku odniesionych ran postrzałowych – w miechowskim szpitalu.

4 sierpnia 1946 r. w Miechowie odbyły się uroczystości żałobne, które zgromadziły kilkutysięczne rzesze ludności i stały się wielką patriotyczną manifestacją. Apoloniusz Józefowicz został pochowany na cmentarzu parafialnym przy obecnej ul. Piłsudskiego w Miechowie, zaś Stefan Miłkowski spoczął na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/245662,Uczcilismy-pamiec-Apoloniusza-Jozefowicza-i-Stefana-Milko-wskiego-zolnierzy-AK-cz.html>